

Список літератури

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : [навч. посібник] / В.І. Карабан. – 4-е вид., випр. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.
2. ДСТУ 2393-94. Геодезія. Терміни та визначення (Чинний від 01.01.95). – К.: Держстандарт України, 1994. – 62 с.
3. Рошин О. М. Цікава геодезія. – К.: Рад.шк., 1973. – 160 с.
4. Словник-довідник з кадастру, геодезії та моніторингу природних ресурсів / За ред. Л.М. Перовича. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1998. – 170 с.
5. Словник іншомовних слів / За ред. О.С. Мельничука – К.: Головн. Ред. Укр. Рад. Енцикл., 1977. – 776 с.

*Науковий керівник: Слинко І. І.,
вчитель англійської мови*

УДК: 398.831(043.2)

Шаповалова С.В.

ЗАСАДИ ЕТНОПЕДАГОГІКИ В УКРАЇНСЬКИХ КОЛИСКОВИХ

Коліскові пісні передають глибоко особисті думки, почуття, переживання. Крім особливого змісту, колісанки вирізняються з-поміж інших поетичних творів ще й своєрідними фонетичними, лексичними та синтаксичними засобами. Домінуючим засобом поезики коліскових пісень є повтори, які підсилюють експресивність творів. Повтори використовуються дво-, три-, і чотириразові:

*Повій ти, тихий вітрочку,
Розколиши колісочку,
Розколиши колісочку,
Нехай колише дитиночку [1, с. 62].*

Характерним для українських коліскових є повторення лексем. Найбільш вживаними є: «кіт», «сонко», «дрімко», «дитя». Подібне повторення реалізується й через словотворчі засоби (суфіксальний, префіксальний):

*Коту, коту, котусю,
Займи нащу телусю...
Скавав котик по плотку
В червоному кобітку [1, с. 42].*

Специфікою коліскових вважають наявність характерних заспівів, які по суті є ритмічним повторенням звертань: «Ой спи, сину, спи, дитино, устань здоровенький», «Та ой люлю, маленькоє, Люлю маленькоє». Найчастіше повторюються, як бачимо, варіації слова «люлі», яке зустрічається як заспів чи рефрен у піснях інших жанрів, зокрема календарно-обрядових. Заспів «люлі-люлі» чи його численні похідні – «люлесі», «люлечки», «люлята»), а також розспівування в ритмі гойдання коліски «баю-баю», «а-а-а, а-а-а» нерідко є його обов'язковою організуючою частиною і пов'язані з першим рядком римою:

*Ой ну, люлі, да люлешу,
Наваримо да кулешу
У новенькому горці
Маленькому дитяті [1, с. 42].*

Зазначені вище повтори виконують у колискових піснях ще одну важливу функцію – допомагають заспокоїти дитину, зняти емоційну напругу. Колискову дитина сприймає на слух, у живому інтонаційному звучанні. Милозвучність, особливий ритм, музикальність надають колісанкам «чарівного звучання», яке створюється завдяки використанню здрібніло-пестливих форм.

Зазвичай дитині не зрозумілі слова колискової, але вона вловлює звуки, вислови, таким чином прокладається місток між рідними людьми, відбувається еднання й знайомство зі світом. Тому мама, виконуючи пісню, вкладає в неї почуття й емоції, використовує здрібнілі форми імені (Гандзюня, Марійка, Андрійко) [2, с. 44].

Фольклористи вказують також на широке й майстерне вживання евфонічних засобів різного ґатунку у колискових, що свідчить про індивідуальну жанрову звукову манеру.

У колискових піснях зустрічається низка евфонічних мовних засобів, від найпростіших звуковідтворювальних повторів до найскладніших. Фонетичні повтори звучать на межі фонетичного та лексичного, фонетичного та морфологічного рівнів. Виділяють кілька видів звукоповторів:

Анафора – стилістичний прийом, що полягає в повторенні тих самих звуків, слів, речень на початку двох або кількох суміжних рядків, строф, фраз [3, с. 7].

Епіфора – стилістична фігура, протилежна анафорі: повторення однакових виразів, слів, або звукових сполучень у кінці віршових рядків з метою посилення виразності поетичної мови, підкреслення чогось [3, с. 46].

Досить часто в колискових піснях використовують змішане повторення звуків: анафора і епіфора; анафора і повтор в середині слова; анафора, епіфора, повтор в середині слова. Звукова стилістика в тексті колискової відіграє важливу роль, оскільки визначає її характер – мелодійність, заспокоїливість, заколисування. Щодо художньо-поетичних засобів, то найчастіше вживаються епітети («золотенькі бильця»), «хататепленька», «шовкові вервечки», «тухові подушечки»,), рідше застосовуються порівняння («білий, як лілея», «очка, як тернина»).

Щодо лексики, то в колискових піснях використовуються в основному загальнозживані слова, спостерігається обмежена кількість поетичних прийомів ітропів.

Своєрідними неологізмами колискових пісень стали іменники, що утворилися на дієслівній основі (воркота, дрімота, повиття, спання). У колискових відмічають посилення ролі дієслів (колисати, забавляти, сповивати, присипляти), активно функціонують прикметники (діти дрібнесенькі, ріднесенькі, сокіл білий).

Характерною ознакою українських колискових пісень є їхня небагатослівність, довільна кількість рядків, довільний порядок римуння.

Отже, поетична мова колискових пісень відзначається багатством звукових, лексичних і стилістичних засобів.

Список літератури

1. Дитячий фольклор / Упоряд. і передм. Г.В. Довженок. – К.: Дніпро, 1986. – 302 с.
2. Довженок Г.В., Луганська К.М. Українські народні колискові пісні та забавлянки // Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки / Г.В. Довженок, К.М. Луганська. – К.: Наукова думка, 1984. – 384 с.
3. Ганич Д., Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985. – 453 с.
4. Грайворонська О.В. Типологічні особливості української поезії пестування. // Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць. Випуск 2. – Х.: Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, 1999. – 674 с.

Науковий керівник: Даниліна О.В., канд. філол. наук, доцент